

Νέος Νόμος – Πλαίσιο: Μια πρώτη κριτική 2^ο Μέρος: Τα αρνητικά σημεία και οι παραλείψεις

Δρ. Γεωργίου Μαντάνη

Ο νέος Νόμος - Πλαίσιο για τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) που μόλις πρόσφατα ψηφίστηκε δεν ικανοποιεί πλήρως κανέναν. Στο παρόν άρθρο - σε συνέχεια του 1^{ου} μέρους όπου παραθέσαμε τα θετικά σημεία του - θα συζητήσουμε τα αρνητικά σημεία και τις παραλείψεις στο νέο Νόμο – Πλαίσιο.

Τα αρνητικά σημεία: Πρώτο και κυριότερο: δεν επιλύθηκε το μέγιστο θέμα της αποσύνδεσης της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Λυκείου, εν προκειμένω) με τα ΑΕΙ. Δεν λέγεται τίποτα στον νέο Νόμο για τις εισαγωγικές εξετάσεις στα ΑΕΙ, που υποβαθμίζουν το Λύκειο και «εκτρέφουν» την παραπαιδεία των φροντιστηρίων. Το Λύκειο θα πρέπει να γίνει μία αυτοδύναμη εκπαιδευτική βαθμίδα με αμιγώς μορφωτική και επαγγελματική αξία, που θα πιστοποιείται με το Απολυτήριο Λυκείου. Η αποσύνδεση αυτή του Λυκείου από την Ανώτατη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση είναι μονόδρομος. Πρέπει να το αντιληφθούμε (σύντομα) αυτό. Ταυτόχρονα, τα Ιδρύματα θα πρέπει να αποκτήσουν την απαιτούμενη αυτοτέλεια που να τους δίνει την ευελιξία: (α) να καθορίζουν αποκλειστικά μόνα τους τις απαιτούμενες ικανότητες (δυνατότητες) που θα πρέπει να έχουν οι απόφοιτοι του Λυκείου προκειμένου να εισαχθούν σε αυτά, (β) να αποφασίζουν από μόνα τους για τον αριθμό των εισακτέων τους σε κάθε ακαδημαϊκή μονάδα τους (Τμήμα), με το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ) να μην έχει λόγο. Τα προαναφερθέντα στο Νόμο – Πλαίσιο, ίσως θεωρήθηκε προφανώς ότι ανήκουν σε άλλο κύκλο προβλημάτων! Δεύτερο αρνητικό σημείο είναι ότι δεν επιλύθηκε αλλά διαιωνίζεται το μείζον ζήτημα των λεγόμενων «αιώνιων φοιτητών». Ενώ η αρχική εισήγηση του ΥΠΕΠΘ για μέγιστο επιτρεπόμενο χρόνο σπουδών +2 έτη ήταν θετικότερη από εκπαιδευτικής άποψης, τελικά για λόγους πιστεύουμε μικροκομματικούς και προφανέστατα για το «πολιτικό κόστος» θα έχουμε πλέον 2ν έτη σπουδών! Δηλαδή απλά, τι 5, τι 10 χρόνια? Πώς να συγκριθούμε λοιπόν με τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια? Με αυτό τον τρόπο δεν περιορίζεται ο μέγιστος χρόνος σπουδών, ούτε μπαίνει κάποια τάξη στο θέμα αυτό με βάση τα ισχύοντα διεθνώς ακαδημαϊκά στάνταρ. Δεν λύθηκε συνεπώς το πρόβλημα αυτό: το αλισβερίσι δηλ. των αιώνιων φοιτητών (σπουδαστών), ενίοτε και «φοιτητοπατέρων» με τους καθηγητές που κόπτονται για τις υψηλές διοικητικές θέσεις ή/και την ιδιοτέλειά τους! Και όπως γράφει πρόσφατα στην εξαιρετική «κραυγή αγωνίας» της, η τελειόφοιτη φοιτήτρια Νομικής κα. Κατερίνα Βιρβιδάκη («Καθημερινή» 9-3-2007) «στα σημερινά ΑΕΙ τίποτα δεν είναι διδακτό: ούτε το δίκαιο, ούτε το ευγενές!». Μία σημαντικότερη παράλειψη του νέου πλέον Νόμου είναι ότι δεν λαμβάνει μέριμνα για τον περιορισμό ή και την κατάργηση των μετεγγραφών. Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα στα ΑΕΙ. Είναι γνωστό ότι το ζήτημα (πρόβλημα) αυτό έχει αποτελέσει και αποτελεί (ήδη εισαγγελικές έρευνες βρίσκονται σε εξέλιξη για αυτό το θέμα σε δύο τουλάχιστον ΑΕΙ της χώρας) την αιτία πολλών σκανδάλων και πολλών παρανομιών. Σημαντική παράλειψη του όλου πλαισίου αποτελεί η διατήρηση του απαράδεκτου (σχεδόν δημοσιοϋπαλληλικού) συστήματος προαγωγής - εξέλιξης του διδακτικού προσωπικού των ΑΕΙ. Πρώτον διότι το ισχύον σύστημα είναι απολύτως μη τεχνοκρατικό, άδικο και ασαφές. Παρεμποδίζει σαφέστατα την εισροή στα ελληνικά ιδρύματα νέου «αίματος», νέων δυναμικών και εξαιρετικών περγαμηνών επιστημόνων του εξωτερικού. Αναγκαστικά αυτοί οι νέοι (ή ήδη έμπειροι) επιστήμονες συνεχίζουν τη σταδιοδρομία τους στα καλύτερα Ανώτατα Ιδρύματα των χωρών της Κεντρικής Ευρώπης (κυρίως Ελβετία, Αυστρία, Γαλλία, Γερμανία), της Μεγάλης Βρετανίας, του Καναδά και των ΗΠΑ. Πρέπει να τονιστεί ότι ο «νεοτισμός» (δηλ. η προώθηση στο ίδιο επάγγελμα συγγενικών προσώπων) κυριαρχεί - και έχει αρχίσει να παίρνει επιδημικές διαστάσεις - στα ελληνικά Πανεπιστήμια και ΤΕΙ συνήθως με διαδικασίες παράτυπες, παράνομες και ενίοτε σκανδαλώδεις! Ενώ εξαιτίας της προαναφερθείσας ασάφειας στην κείμενη νομοθεσία που αφορά τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα - ειδικά των βαθμίδων του τακτικού καθηγητή και του αναπληρωτή καθηγητή - δημιουργούνται συχνά οι «κατάλληλες προϋποθέσεις» για ευνοιοκρατία και αναξιοκρατία! Το σήμερα ισχύον σύστημα εξέλιξης είναι απολύτως ασαφές και θα λέγαμε ότι έχει διατηρηθεί έτσι ώστε τα «παράθυρα» να είναι πολλά και η αναξιοκρατία να κυριαρχεί! Γιατί άραγε ο νέος Νόμος – Πλαίσιο δεν ξεκαθάρισε αυτά τα κενά που είναι γνωστά εδώ και χρόνια, γιατί δεν καθόρισε με σαφήνεια τα προσόντα για κάθε καθηγητική βαθμίδα? Λ.χ. να είχε καθοριστεί με ακρίβεια και σαφήνεια ότι για

εκλογή στη βαθμίδα του τακτικού καθηγητή ΑΕΙ απαιτούνται υποχρεωτικά (και με βάση τα διεθνή ακαδημαϊκά στάνταρ): 10 αυτοδύναμες πρωτότυπες ερευνητικές εργασίες σε διεθνή έγκριτα περιοδικά και 10 ερευνητικές παρουσιάσεις σε διεθνή συνέδρια με κριτές, καθώς και διεθνή αναγνώριση του έργου που να πιστοποιείται με π.χ. 20 διεθνείς αναφορές (citation index)! Παρομοίως να είχαν καθορισθεί και τα απαιτούμενα προσόντα για τις υπόλοιπες βαθμίδες. Με αυτό τον τρόπο θα ήταν όλα διαφανή και ξεκάθαρα. Γιατί σήμερα τα ελληνικά ΑΕΙ να στερούνται τους εξαιρετικούς (νέους και ώριμους) έλληνες επιστήμονες της αλλοδαπής που μεγαλουργούν στα ξένα ιδρύματα? Πότε το ΥΠΕΠΘ θα δημιουργήσει ειδικές ρυθμίσεις με αυστηρά ακαδημαϊκά κριτήρια για την προσέλκυση αυτού του τεράστιου ανθρώπινου επιστημονικού δυναμικού?

Κρίσιμη παράλειψη του Νόμου-Πλαίσιου είναι ότι δεν ρυθμίζεται οριστικά και τελεσίδικα η αποκλειστική απασχόληση των καθηγητών ΑΕΙ. Ένα χρόνιο και δύσκολο πρόβλημα. Έτσι ευνοείται και έχει γίνει πλέον «βραχνάς» στα ελληνικά ιδρύματα: (α) η συχνή απουσία ειδικά των τακτικών καθηγητών από τη διδασκαλία και το εκπαιδευτικό έργο (υπάρχει πλαίσιο ελέγχου για τους συστηματικά απόντες?), (β) η ετεροαπασχόληση, δηλ. η κύρια απασχόληση των καθηγητών με άλλες «εξωτερικές» δραστηριότητες και δευτερευόντως με τη διδασκαλία και (γ) το φαινόμενο των «ιπτάμενων καθηγητών» που συγκλονίζει ειδικά τα ιδρύματα της περιφέρειας (υπάρχουν πολλά Τμήματα ΑΕΙ όπου ούτε ένας καθηγητής δεν διαμένει στην έδρα της ακαδημαϊκής μονάδας με ότι αυτό συνεπάγεται). Δεν ρυθμίστηκε συνεπώς το μείζον αυτό ζήτημα της αποκλειστικής απασχόλησης του διδακτικού προσωπικού των ΑΕΙ. Το τελευταίο βεβαίως για να εφαρμοστεί στην πράξη απαιτεί και τη γενναία, δίκαιη και αποφασιστική αύξηση των αποδοχών των (νέων) καθηγητών ΑΕΙ, ειδικότερα δε αυτών που έχουν όλα τα τυπικά και ουσιαστικά ακαδημαϊκά προσόντα. Άλλωστε πως θα προσελκύσεις νέους επιστήμονες για να κάνουν καριέρα στα ελληνικά ΑΕΙ (και μάλιστα στα περιφερειακά ΑΕΙ), όταν καθηγητές ΑΕΙ με δεκαετή προϋπηρεσία «απολαμβάνουν» μισθούς πλησίον των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων ή των υπαλλήλων των ελληνικών ΔΕΚΟ? Απαιτείται συνεπώς μία δίκαιη αποτίμηση και αξιολόγηση. Τέλος, η θέσπιση με τον νέο νόμο της στελέχωσης των ΑΕΙ με ειδικούς – οικονομολόγους ή μάνατζερς είναι ένα μέτρο που επιδέχεται ποικίλες κριτικές όσον αφορά την εφαρμογή του. Θεωρούμε ωστόσο ότι το «κλίμα» στη χώρα μας δεν είναι τόσο ώριμο ώστε να επιτρέπει τη συγκέντρωση μεγάλης «δύναμης» και επιρροής σε ένα μόνο άτομο (Γραμματέας ΑΕΙ) που θα διορίζεται (!) και δεν θα εκλέγεται, πόσω μάλλον σε μείζονα ζητήματα οικονομικής υφής. Υπάρχει αρκετός σκεπτικισμός για τη συγκεκριμένη ρύθμιση! Κλείνοντας θα λέγαμε ότι εν κατακλείδι ο νέος Νόμος – Πλαίσιο είναι μία αρχή, σαφέστατα άτολμη που περιέχει ωστόσο ορισμένα θετικά μέτρα (όπως είδαμε στο 1^ο μέρος) αλλά που ταυτόχρονα στερείται ριζοσπαστικών τομών που απαιτούνται και βρίθκει σημαντικών παραλείψεων. Μακάρι η επόμενη κυβέρνηση (οποιαδήποτε είναι αυτή) να επανέλθει και να προβεί στις ριζοσπαστικές τομές που χρειάζεται και η Τριτοβάθμια και η Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση της χώρας μας. Ο χώρος και τα θέματα της Παιδείας, πρέπει να το αντιληφθούμε γρήγορα αυτό και ειδικά τα δύο μεγάλα κόμματα που εναλλάσσονται στην εξουσία, απαιτούν συναινέσεις, απαλλαγμένες από κομματικά μικροσυμφέροντα και αντικείμενα κομματικών ελιγμών προς άγραν ψήφων. Μακάρι το επόμενο βήμα που θα γίνει στην ελληνική Βουλή να είναι η σύσταση μίας **Κοινής Επιτροπής Εκπαίδευσης** αποτελούμενη από βουλευτές μετριοπαθείς, με γνώση και ευαισθησίες για την εκπαίδευση, με στόχο προτάσεις (ομόφωνες) κοινής αποδοχής. Αυτό θα ήταν το καλύτερο νέο μέτρο για την πολύπαθη «Παιδεία» μας!

Ο Δρ. Γ. Μαντάνης είναι Καθηγητής στο Τμήμα Σχεδιασμού & Τεχνολογίας Ξύλου & Επίπλου, Παράρτημα Καρδίτσας, ΤΕΙ Λάρισας. Email: mantanis@teilar.gr Website: www.teilar.gr/~mantanis